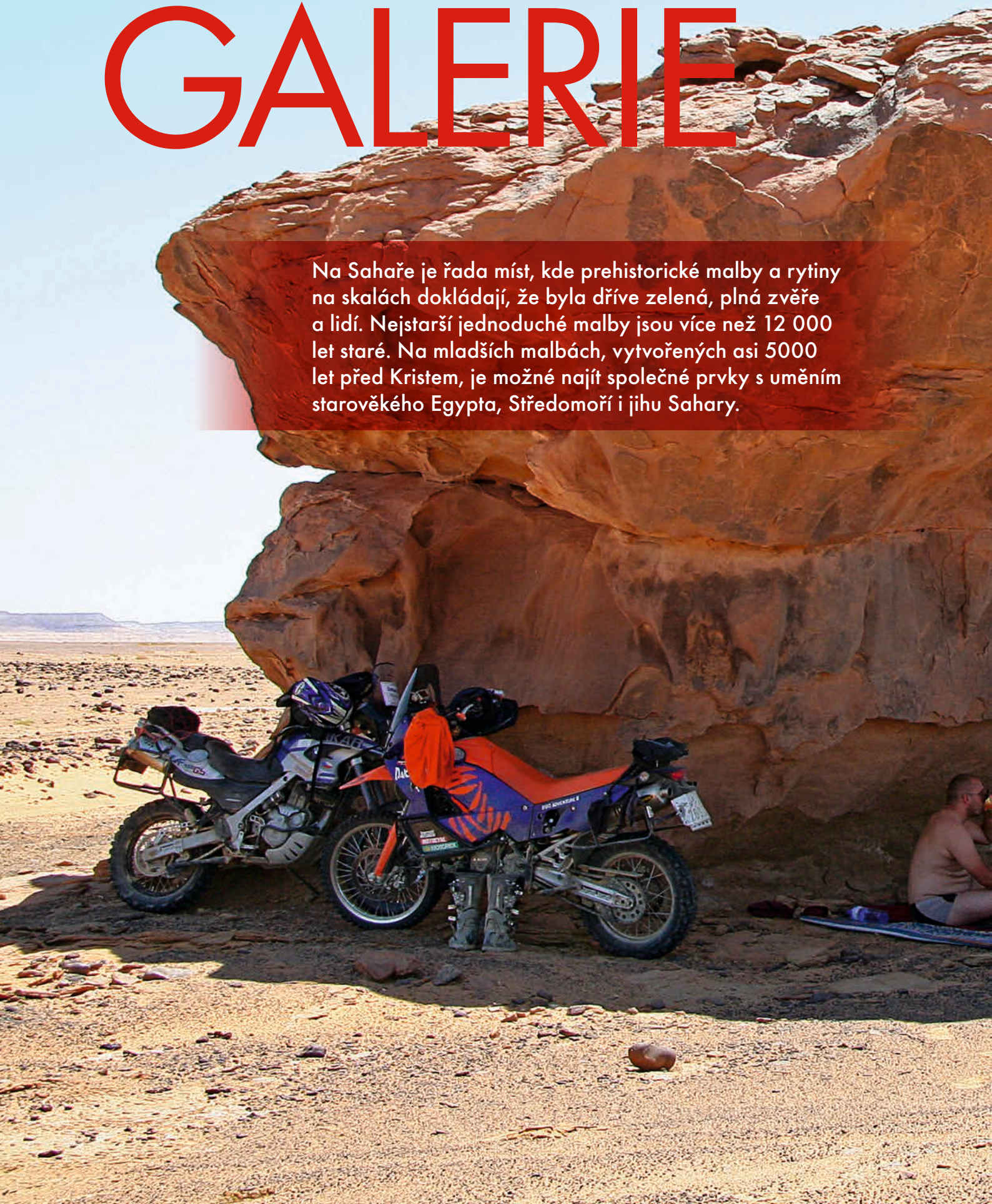

Prehistorická GALERIE

Na Sahaře je řada míst, kde prehistorické malby a rytiny na skalách dokládají, že byla dříve zelená, plná zvěře a lidí. Nejstarší jednoduché malby jsou více než 12 000 let staré. Na mladších malbách, vytvořených asi 5000 let před Kristem, je možné najít společné prvky s uměním starověkého Egypta, Středomoří i jihu Sahary.

Najít na poušti
stinné místo se
rovná malému
zázraku.

Dokážete si představit,
že toto byla kdysi
úrodná krajina?

Žirafy, sloni, krokodýli, tanečníci, lovci a vozy. Všichni jsou ohroženi! Celý saharský region je hodně horký, a to ne kvůli teplotě vzduchu. Tuaregové bojují za nezávislost, v Libyi bojují všichni se všemi, v Mali pomáhají Francouzi vládě dostat se zpět k zásobám uranu a Alžírsko si chrání své plynové vrty na hranici s Nigerem. Čad a Súdán jsou kapitoly samy pro sebe. Tím vším trpí největší galerie světa pod širým nebem. Rytiny a obrazy zvířat od naší zločej, kteří je vysekávají s celými kusy skal a prodávají do soukromých muzeí. Obrazy lidí jsou na tom ještě hůře – islámští radikálové a salafisté je záměrně ničí, odsekávají jim obličej, střílejí do nich, stříkají na ně sprejové barvy – islám musí být čistý a čistý islám přece zakazuje zobrazování obličejů a lidí. O prehistorických erotických výjevech ani nemluvě.

NÁROČNÉ PUTOVÁNÍ

Během posledních deseti let se mi podařilo navštívit několik významných saharských lokalit. Návštěvy to nebyly jednoduché, většinu cest jsem absolvoval na terénní motorce nebo v lepším případě terénním autem. V Libyi jsem v 60 °C ležel pod keřem uprostřed nedozírného dunového pole a čekal, až zapadne slunce, abych motorku vůbec mohl nastartovat. Chladič jsem dolé-

val ze starodávných studen, ze kterých pily karavany velbloudů. V písčné bouři jsem hodiny ležel za kolem auta s hlavou omotanou tričkem. A naopak, málem jsem zmrzl v mrazivých nocích ve 2700 m n. m. v pohoří Assekrem v Alžírsku. Týden cesty od civilizace, týden cesty k civilizaci. Mokrát jsme vykopávali terénní auto z písku a o kus stínu jsme dokonce svedli boj i se dvěma zmijemi rohatými. Škorpiony a jedovaté housenky ani nepočítám. Na extrémně obtížné cestě sopečnou struskou k Vádí Matendus jsem za jeden den šestkrát lepil duši na motorce. U čadské hranice v Libyi jsem pak po nekonečném kličkování mezi minovými poli hleděl do ústí namířených samopalů vojáků, kteří nechápali, co tam děláme a báli se nás více než my jich. V Alžírsku nás letos o Vánocích na zpáteční cestě na sever z Tamanrassetu nekompromisně doprovázela vojenská eskorta, protože nebezpečí únosu bylo naprosto reálné. Ale stálo to za to, viděl jsem ty téměř neúžasné skalní malby a rytiny světa. Bohužel jen téměř, to nejlepší, skalní pohoří Tassili N'Ajjer, mi zůstalo zatím odepřeno.

ACACUS, LIBYE

Na skalních stěnách jsou rudou hlínou nakreslené primitivní obrázky antilop, žiraf, slonů, stromů a lovců. Také je zde několik erotických výjevů oslavujících plodnost, bohužel znač-

ně poničených. Nejstarší obrázky zde nakreslili pravěcí lovci asi před 12 000 lety, nejmladší jsou z počátku našeho letopočtu až z doby nedávné. Obrazy jsou podle stáří rozděleny do period – období divoké zvěře, kulatých hlav, pastýřů, koní a velbloudů. Není nikdo, kdo by byl uváděn jako objevitel maleb, vědělo se o nich celou dobu od Tuaregů a Berberů, kteří v pohoří Acacus kočovali. Ale první, kteří seriózně popsali tyto malby, byli němečtí vědci Barth a Nachtigal v roce 1850. Největší práci pak odvedl Ital Fabrizio Mori, který od roku 1950 podrobně zdokumentoval všechny nálezy. Také vědecky dokázal, že skalní obrazy vznikly opravdu v prehistorické době a mají stejný původ jako obrazy v sousedním pohoří Tassili N'Ajjer v Alžírsku. Pohoří Acacus je těmito malbami doslova přeplněné.

Zkuste si jen tak nakreslit do písku slona v běhu. Prehistorický umělec ho tady vytesal do skály, a jeho slon ještě navíc vypadá, že je veselý a směje se. Acacus na jihu Libye u hranice s Alžírskem a Nigerem je obrovské pískovcové pohoří. Kaňony, vysoké stěny a skalní masivy. Pod převisy se dá bydlet, tunelem ve skále projede auto a skalní brána je tak vysoká, že při pohledu vzhůru až bolí za krkem. Údolí jsou vyplněná pískem a většinu roku zde vládne pekelná výheň. V zimě naopak chlad a mráz. Tady všude bylo dříve

Rytiny postav s kulatými hlavami někomu připomínají mimozemšťany.

zeleno, žila zde zvířata a lidé. Dnes je tu jen písek, prach a horko. Skalní rytiny a obrazy jsou zde poschovávané pod převisy. Obrazy jsou často namalované zespodu na stropu převisu, a tak si na prohlížení a fotografování musíte lehnout na záda. Rytiny žiraf a slonů se střídají s rytinami bojovníků. O několik údolí vedle jsou skalní převisy pokryty obrázky malovanými hlinkou – lovci, býci a skupinka postav, uctívajících patrně slunce. Malby vozů pak představují zvláštní epochu. Jedná se o tzv. garamantské vozy, používané garamantskou civilizací. Hlavní město garamantské říše Garama se nacházelo poblíž dnešní Gerny v Libyi. Starověké egyptské a římské záznamy popisují válečné střety s touto civilizací.

VÁDÍ MATHENDUS, LIBYE

Když stojíte ve Vádí Mathendus, zdá se neuvěřitelné, že tu dříve býval kaňon řeky a v ní žili krokodýli. Z pohoří Acacus je to dva dny cesty nefalšovanou Saharou. Nejdříve přes Erg Tait (*erg* je písčité moře s pohyblivými dunami), pak po *hamádě* (černá kamenná

poušť) k Ergu Murzúk a nakonec několik dlouhých hodin po šíleně kamenité cestě sopečnou struskou ke kaňonu. Teplota ve vádí je kolem 50 °C, vaří se motory, voda na pití je teplá jak z bojleru a záplaty na píchlých duších motorky vůbec nechtějí držet. Ale důkaz, že tu žili krokodýli, je naprosto jasný – krokodýl v nadživotní velikosti vytesaný do skály! Stáří rytiny je odhadované na 12 000 let. Řeka vyschla a krokodýli vyhynuli. V Čadu v pohoří Tibesti jsou prý v izolovaných gueltách krokodýli dodnes. *Guelty* (skalní laguny) tu zbyly po řece, která dříve odtékala do Nilu. Začátek vysychání Sahary se odhaduje na dobu asi před 6000 lety.

AHAGGAR, ALŽÍRSKO

Pohoří Ahaggar je soused Acacus. Tedy jen krok přes nedostupné Tassili N'Ajjer. Povolení jsem sháněl sedm let a cesta po Transsaharské dálnici přes celé Alžírsko na jih byla spíše utrpením než zážitkem. Ale jsou tu! Velká rytina žirafy a slona v lokalitě jedné, a pak řada menších žiraf, slonů a krav v lokalitě jiné. Jeden ze slonů je pravdě-

Cestování pouští není snadné ani s kvalitním terénním motocyklem.

podobně dvojice slona z Acacus, stejná malba, stejně dynamický a veselý. Jen běží na druhou stranu a je menší. Že by stejný umělec? Je to možné, sloni jsou od sebe sice asi 500 km, ale tehdy byla celá oblast opravdu hustě osídlená. Dokonce bylo prokázáno, že tudy vedla za egyptské a římské doby, tedy přibližně 1000 let před Kristem, karavanní cesta mezi pobřežím Středozemního moře a řekou Niger. Používaly se zde dokonce vozy.

Na skále v jiné lokalitě jsou rytiny postav s kulatými hlavami. Však také

● Evropa

Náš kontinent se může chlubit objevem vůbec nejstarších člověkem vytvořených maleb. Nalezeny byly v jeskyni u města **Nerja** ve Španělsku, jejich stáří se odhaduje na 43 500 let. Jejich autory byli pravděpodobně neandertálci.

● Amerika

Skalní malby v **Sierra de San Francisco** jsou jednou z památek předkolumbovských civilizací na americkém kontinentě. Nacházejí se v centrální části Kalifornského poloostrova. Některé ze zhruba 250 skalních maleb mohou být až 9 tisíc let staré.

● Asie

V čínském **Dazu** jsou kopce prodávány jeskyněmi s více než 50 000 plastikami a reliéfy vytesanými za dynastie Tangů v 7. století našeho letopočtu. Všechny vynikají neobyčejnou kvalitou a rozmanitostí.

● Austrálie

Aboriginci přišli do Austrálie zhruba před 50 000 lety. Jejich nejstarší dochované skalní malby jsou 20 000 let staré a naleznete je v jeskyních na **Nullarborské plošině**. Známé jsou také malby na hoře Uluru.

Henri Lhote, hlavní a nejslavnější výzkumník saharských rytin a obrazů, nazval toto období „obdobím kulatých hlav“, datované přibližně 5000 let před Kristem. Ale také to možná byli mimozemšťané, jak je o tom přesvědčen Erich von Däniken. Místní lidé, Tuaregové, nechápou tyto malby a rytiny jako svoje kulturní dědictví, což není divu, jejich předci je opravdu nevytvořili. Alespoň je ale tolerují a neničí, památky jsou pro ně zajímavým zdrojem peněz, vodí k nim turisty.

MAROKO

V Maroku, dlouhodobě nejstabilnější zemi v regionu, je řada lokalit s prehistorickými kresbami. Některé, u turistických míst, jsou známé, ale ostatní téměř neznámé. Nejvíce mě zaujalo naleziště u města Akka. Neznámé, bez nějaké zmínky v literatuře. Možná vzhledem k tomu jsou na pláních v okolí skalních rytin dodnes k nalezení i prehistorické nástroje. Pazourkové hroty k šípům, nože, škrabky a kameny na mletí obilí. Na takových místech se opravdu stačí jen projít a sbírat.

Prehistorické rytiny zde zobrazují především gazely, muflony, nosorožce a lovce. Primitivními pazourkovými nástroji je vyryli lovci do skal asi před 6000 lety. Většina skal se však s postupujícím vysoušením Sahary rozpadla, stále hodně obrazů však zůstalo zachováno. Velkou zajímavostí je zde zobrazení dvou koz. Je provedeno zcela odlišně od ostatních rytin. Tento obraz je údajně důkazem toho, že do oblasti přišli obyvatelé z oblastí Tassili N'Ajjer a Acacus. Z těchto oblastí zřejmě pocházejí i Fulbové žijící v sahelu a v okolí řeky Niger. Kozy byly ve střední a severní Sahaře dříve neznámé a byly postupně přivedeny při migraci obyvatel z jihu, jak nám řekl místní průvodce Muluť, který zde jako malý chlapec sám pásal kozy a postupně objevoval další a další rytiny. Zmínil se o nich ve škole a jeho učitel o tom promluvil s paleontologem. Ti přijeli a chlapce si najali jako průvodce. Muluť se sám doma vzdělával a přečetl veškerou dostupnou literaturu o prehistorických kresbách. Dodneska vždy, když zabezpečí rodinu, odchází na jeden až dva měsíce do sa-

harské pustiny jižního Maroka a vyhledává a dokumentuje další a další lokality. Zadarmo a jen z nadšení. Bohužel však už i Maroko postihlo ničení kreseb fanatickými islamisty. Vloni salafisté zcela zničili 8000 let staré rytiny v jeskyni v oblasti Tubkalu.

V Alžírsku, Libyi, Čadu, Nigeru i v Egyptě je samozřejmě řada dalších lokalit. Ty se mi ale zatím nepodařilo navštívit, a možná ani nepodaří. Riziko pobytu pár měsíců v zajetí v Nigeru nebo Mali je zatím příliš vysoké, ale nízká je možnost být při velkém štěstí vyměněn za propuštěné fanatické bojovníky.

FILIP WEBER

*1972. Celý život cestuje po světě, dvacet let pádloval na kajaku na divoké vodě a teď se toulá na motorce nebo v terénním autě po pouštích. Napsal průvodce „Albánie – offroadový ráj“. Je ženatý, má dvě děti a žije se jako expert v oboru bezpečnosti počítačových sítí.